

(i) Printed Pages : 8]

Roll No. ....

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

0	0	1	9
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	1
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 1st Semester
Examination**

1127

FINE ARTS

Paper : Theory (History of Art)
(In All Mediums)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 54

Note :- Attempt *five* questions in all, including Question No. 1 which is compulsory for all and selecting *one* question from each Unit. Question No. 1 carries 18 marks and all other questions carry 9 marks each.

1. Attempt all the *nine* short answer type questions in about 20 to 30 words each in length. All these questions carry 9 marks each.

(i) Critically analyse 'Mahajanaka Jataka' from Ajanta.

(ii) Discuss about the 'Dying Princess' from Ajanta.

NA-9

(1)

Turn Over

- (iii) Critically appreciate the 'Didarganj Yakshi' from Mauryan Period.
- (iv) Describe the sculptural characteristics of 'Bull Capital' of Ashokan Pillar from Rampurva.
- (v) Bring out the salient sculptural features of 'The Priest' from Mohenjodaro.
- (vi) Throw light on the 'Wounded Bison' from Altamira.
- (vii) Write about the sculptural characteristics of 'Discobolus' from Greek Art.
- (viii) Give meaning of 'Foreshortening with the help of Examples.
- (ix) What do you mean by 'Warm' and 'Cool' colours ? What is their effect in a Painting ? Write.

2×9=18

Unit-I

9 each

- 2. Elaborate Pre-historic Paintings from 'Bhim Betka' with reference to their subject-matter, style, method and technique.
- 3. 'Ajanta Art is known as the Art of line'. Discuss with the help of suitable examples.

NA-9

(2)

Unit-II

9 each

- 4. Give an evaluative assessment of the Capital sculpture executed during the Mauryan Dynasty.
- 5. Write about the main sculptural finds of the 'Indus Valley Civilization' with special reference to its sculpture in 'Round' and 'Relief'.

Unit-III

9 each

- 6. Explain 'Greek Art' with the help of suitable examples.
- 7. Give an evaluative assessment of 'Egyptian Sculpture' with special reference to its Portraiture and Relief sculpture.

Unit-IV

9 each

- 8. What do you know about the term 'Perspective' ? What are its various types ? What role does it play in Painting ? Explain.
- 9. Define the term 'Colour' and discuss its significance in Indian Art and its classification.

NA-9

(3)

Turn Over

हिन्दी माध्यम

नोट :- प्रश्न क्र. 1 जो कि सब के लिए अनिवार्य है, समेत प्रत्येक भाग में से कोई एक-एक प्रश्न चुनकर कुल पाँच प्रश्न कीजिए। प्रश्न क्रमांक 1 के कुल 18 अंक और शेष सभी प्रश्नों के 9-9 अंक हैं।

1. संक्षिप्त उत्तरी किस्म के सभी नौ प्रश्नों के उत्तर प्रति प्रश्न 20 से 30 शब्दों में दीजिए। सभी प्रश्नों के 2-2 अंक हैं।
  - (i) अजन्ता की 'महाजनक जातक' की समालोचनात्मक समीक्षा कीजिए।
  - (ii) अजन्ता की 'मरणासन्न राजकुमारी' पर उसके भावात्मिक पक्षों के सन्दर्भ में चर्चा कीजिए।
  - (iii) मौर्या काल की 'दीदारगंज याक्षी' की समालोचनात्मक समीक्षा कीजिए।
  - (iv) रामपुरवा के अशोक स्तम्भ के 'बैल कलश' की मूर्तियुक्त विशेषताओं का वर्णन कीजिए।
  - (v) मोहिन्जोदड़ो से प्राप्त 'पुरोहित' की प्रमुख मूर्तियुक्त विशेषताओं को उजागर कीजिए।
  - (vi) यूनानी कला से प्राप्त 'चकला फँकने वाला' की मूर्तियुक्त विशेषताएँ लिखिए।

NA-9

(4)

(vii) अल्लामा से प्राप्त 'आहत जंगली भैंसा' पर प्रकाश डालिए।

(viii) 'पूर्व संक्षेपन' के भाव अर्थ को सादृष्टान्त स्पष्ट कीजिए।

(ix) 'गर्म' एवं 'शीत' रंगों के विषय में आप क्या जानते हैं ? एक चित्र में उनका क्या प्रभाव है ? लिखिए। $2 \times 9 = 18$

इकाई-I

9 each

2. भीम बेटका के प्रागैतिहासिक चित्रों की उनके विषय-वस्तु, शैली, प्रविधि एवं तकनीक के सन्दर्भ में व्याख्या कीजिए।
3. 'अजन्ता की कला को रेखा की कला के तौर पर जाना जाता है।' उपयुक्त दृष्टान्त की सहायता से चर्चा कीजिए।

इकाई-II

9 each

4. मौर्या राजवंश के तहत कलश मूर्तिकला का मूल्यांकन निर्धारित कीजिए।
5. सिन्धु घाटी की सभ्यता से प्राप्त प्रमुख मूर्तिकार्य उपलब्धियों के विषय में, इस की 'गोलाईदार मूर्तिकला' एवं 'उभार मूर्तिकला' के विशेष सन्दर्भ में आप क्या जानते हैं ? लिखिए।

इकाई-III

9 each

6. 'यूनानी कला' का उपयुक्त दृष्टान्त सहित वर्णन कीजिए।
7. 'मिश्र' की मूर्तिकला का, इसकी 'छबीह मूर्तिकला' एवं 'उभार मूर्तिकला' के विशेष सन्दर्भ में मूल्यांकन कीजिए।

NA-9

(5)

Turn Over

9 each

इकाई-IV

8. 'परिप्रेक्ष्य' की अवधारणा के विषय में आप क्या जानते हैं ? इसकी विभिन्न किस्में कौन-कौनसी हैं ? चित्रकला में इसका क्या योगदान है ? वर्णन कीजिए।
9. 'रंग' की परिभाषा दीजिए और इसके वर्गीकरण एवं कला में इसके महत्त्व के विषय में चर्चा कीजिए।

NA-9

(6)

(Punjabi Medium)

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 1, ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਮੇਤ ਹਰ ਇਕ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ-ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ ਕੁੱਲ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 1 ਦੇ ਕੁਲ ਅੰਕ 18 ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ 9-9 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਸੰਖਿਪ ਉੱਤਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਰੇ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 20 ਤੋਂ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ (2-2) ਅੰਕ ਹਨ :
  - (i) ਅਜੰਤਾ ਦੀ ਮਹਾਜਨਕ ਜਾਤਕ ਦਾ ਪੜਚੋਲਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
  - (ii) ਅਜੰਤਾ ਦੀ 'ਮਰਨ-ਆਸਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ' ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਭਾਵਾਤਮਕ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
  - (iii) ਮੋਰੀਆਂ ਕਾਲ ਦੀ 'ਦੀਦਾਰਗਜ਼ ਯਾਕਸ਼ੀ' ਦਾ ਪੜਚੋਲਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
  - (iv) ਰਾਮਪੁਰਵਾਂ ਦੇ 'ਅਸ਼ੋਕ ਸਤੰਭ' ਦੇ 'ਬੈਲ ਕਲਸ਼' ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
  - (v) ਮੋਹਿਨਜੋਦੜੋ ਤੋਂ ਮਿਲੇ 'ਪੁਰੋਹਤ' ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੂਰਤੀਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।
  - (vi) ਅਲਤਾਮੀਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ 'ਜਖਮੀ ਜੰਗਲੀ ਭੈਸਾ' ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਓ।
  - (vii) ਯੁਨਾਨੀ ਕਲਾ ਦੇ 'ਚਕਲਾ ਸੁਟਣ ਵਾਲਾ' ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
  - (viii) 'ਪੂਰਵ ਸੰਖਿਪਣ' ਦੇ ਅਰਥ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
  - (ix) 'ਗਰਮ' ਅਤੇ 'ਸਰਦ' ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਲਿਖੋ।

2x9=18

NA-9

(7)

Turn Over

ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ

2. 'ਭੀਮ ਬੇਟਕਾ' ਦੇ ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਸ਼ੈਲੀ, ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. "ਅਜੰਤਾ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਢੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 9 each

ਭਾਗ ਦੂਸਰਾ

4. ਮੋਰੀਆਂ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਤਹਿਤ 'ਕਲਸ਼ ਮੂਰਤੀਕਾਰੀ' ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ।
5. ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਸਭਿਅਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੂਰਤੀਕਾਰੀ ਲੱਭਤਾਂ ਬਾਰੇ, ਇਸ ਦੀ 'ਗੋਲਾਈਦਾਰ' ਅਤੇ 'ਉਭਾਰ' ਮੂਰਤੀਕਲਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਲਿਖੋ। 9 each

ਭਾਗ ਤੀਸਰਾ

6. 'ਯੂਨਾਨੀ ਕਲਾ' ਦਾ ਢੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
7. 'ਮਿਸਰ' ਦੀ ਮੂਰਤੀਕਲਾ ਦਾ, ਇਸ ਦੀ 'ਛਬੀਹ ਮੂਰਤੀਕਲਾ' ਅਤੇ 'ਉਭਾਰ ਮੂਰਤੀਕਲਾ' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ। 9 each

ਭਾਗ ਚੌਥਾ

8. 'ਪਰਿਪੇਖ' ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? ਚਿਤਰੱਕਲਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
9. 'ਰੰਗ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 9 each

NA-9

(8)